

บทความทางวิชาการ เรื่อง “สถาบันพระมหากษัตริย์กับบทบาทด้านความมั่นคงในบริบทสังคมไทยยุคปัจจุบัน”

สถานการณ์ความมั่นคงของประเทศไทยในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ต้องเผชิญกับความท้าทายหลายด้าน เช่น ความขัดแย้งทางการเมือง หรือวิกฤตเศรษฐกิจ เป็นต้น โดยความท้าทายดังกล่าว นับเป็นความเสี่ยงเชิงระบบ ที่นำไปสู่ความไม่ปกติสุขในสังคมไทย การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจะ เกิดความเป็น “ปกติสุข” และเกิดประโยชน์สุขกับคนไทยจะต้องมีความสมดุลใน ๓ องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมใจของชาติ การมีรัฐที่นำเชื่อถือ และการมีพลเมืองที่ร่วมรับผิดชอบ (สุวิทย์ เมษินทรีย์, ๒๕๖๕, ออนไลน์) นับเป็นเวลาเกือบร่วมศตวรรษ ตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๗๕ ที่ประเทศไทย อยู่ภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และหากย้อนกลับไปในอดีต นับเวลาร่วมหลายร้อยปีที่การปกครองของแผ่นดินไทยไม่วางเว้นกษัตริย์ สถาบันพระมหากษัตริย์จึงเป็นสถาบันที่มี บทบาทสำคัญในการรักษาความมั่นคงของชาติมาอย่างยาวนาน และไม่เพียงแต่ด้านการเมืองการปกครองเท่านั้น แต่สถาบันพระมหากษัตริย์มีบทบาทต่อกำลังอำนาจแห่งชาติทุกด้าน บทความนี้ขอเสนอผลการวิเคราะห์บทบาท ของสถาบันพระมหากษัตริย์ในบริบทปัจจุบันและพระราชกรณียกิจที่ส่งผลต่อสถานการณ์ด้านความมั่นคงของชาติใน ด้านการเมือง ด้านการทหาร ด้านการทูต ตลอดจนแนวทางการพัฒนาคนและประเทศชาติด้วยปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง โดยมุ่งหวังให้ผู้อ่านได้ตระหนักถึงพระมหากรุณาธิคุณ อีกทั้งมุ่งส่งเสริมความจงรักภักดีต่อสถาบัน พระมหากษัตริย์ เพื่อให้องค์ประกอบที่สำคัญต่อความสงบสุขของประเทศเกิดความสมบูรณ์และสมดุลส่งผลให้ ประเทศชาติเข้มแข็งและยั่งยืนสืบไป

สถาบันพระมหากษัตริย์ในประเทศไทยเป็นศูนย์รวมของความสามัคคีและความภักดี ตั้งแต่ดินแดนไทย ก่อตั้งเป็นรัฐราชการและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์มีบทบาทสำคัญในการสร้างความสามัคคีในชาติไทยและ สร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชาติ ตลอดจนช่วยลดความขัดแย้งทางการเมือง สถาบัน พระมหากษัตริย์มีประวัติศาสตร์ยาวนาน และพระมหากษัตริย์เป็นสัญลักษณ์ของความต่อเนื่องและความมั่นคงของ ชาติไทย ในสถานการณ์วิกฤตหรือการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ตามรัฐธรรมนูญ พระมหากษัตริย์ทรงอยู่เหนือ การเมือง การที่พระมหากษัตริย์ทรงวางตัวเป็นกลางทางการเมือง ทำให้ลดความขัดแย้งและทำให้ประเทศชาติผ่าน พ้นวิกฤตไปได้ ในยามที่เกิดวิกฤตหรือความเดือดร้อน เหตุการณ์ในอดีตที่เป็นประวัติศาสตร์สำคัญที่ถูกบันทึกโดย เซอร์ จอห์น กิลกุด นักแสดงและผู้กำกับชาวอังกฤษ ในสารคดีที่มีชื่อว่า Soul of a Nation ได้แสดงให้เห็นภาพของ สถาบันพระมหากษัตริย์ของไทยในฐานะจิตวิญญาณหรือศูนย์รวมของชาติไทยที่ทำให้ประเทศไทยรอดพ้นจาก สถานการณ์ที่อาจจะถูกครอบงำด้วยระบอบคอมมิวนิสต์ในช่วงปลายยุคสงครามเย็น (ปีปีซีนิวส์ไทย, ๒๕๖๓, ออนไลน์) หากพิจารณาจากพระราชกรณียกิจที่ปวงชนชาวไทยเห็นกันจนคุ้นตา เช่น การเสด็จเยี่ยมราษฎร การพระราชทานความช่วยเหลือ และการทรงรับฟังปัญหาของประชาชน ก็ยิ่งตอกย้ำว่าพระมหากษัตริย์เป็นที่พึ่งของ ประชาชนชาวไทยและช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความมั่นคงทางจิตใจให้แก่ประชาชน พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้า เจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานโครงการ "จิตอาสาเราทำความดี ด้วยหัวใจ" เพื่อส่งเสริมให้คนไทยสมัครสมานสามัคคี สร้างสรรค์ความดีเพื่อประโยชน์แก่ประเทศชาติ ไม่หวังสิ่งตอบแทน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี ทรงเป็นองค์ประธานกิจกรรมอบรมผู้นำเยาวชน
จิตอาสา และมีพระราชปฏิสันถารกับเยาวชนจิตอาสาอย่างใกล้ชิด
ที่มา: ไทยพีบีเอส (ออนไลน์, ๒๕๖๓)

ตัวอย่างเหตุการณ์สำคัญของความสามัคคีของคนไทยที่ทำหน้าที่ด้วยจิตอาสา ได้แก่ การกักกันที่ทั่วโลกจดจำ
ในการปฏิบัติกรช่วยเหลือชีวิต ๑๓ หมูป่า ณ ถ้ำหลวงนางนอน จว.เชียงราย นายณรงค์ศักดิ์ โอสถธนากร ผู้ว่าราชการ
จังหวัดพะเยา ในฐานะผู้บัญชาการศูนย์อำนวยการร่วมค้นหาผู้สูญหายถ้ำหลวง-ขุนน้ำนางนอน (ศอร.)
กล่าวในการแถลงปิด ศอร.ว่า "ภารกิจจะสำเร็จไม่ได้ ถ้าไม่ได้รับพระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อม..." (บีบีซีนิวส์ไทย,
๒๕๖๑, ออนไลน์) เหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นอย่างประจักษ์ว่าบทบาทของพระมหากษัตริย์ในการเป็นศูนย์รวมใจ
ของชาติส่งผลให้ประชาชนในชาติมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียว และส่งเสริมความสามัคคีและความเป็นปึกแผ่นของชาติ

พระมหากษัตริย์ในฐานะจอมทัพไทย จากประวัติศาสตร์ในอดีต ตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา
และในยุคแรกเริ่มแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ มีธรรมเนียมนิยม ที่พระมหากษัตริย์ของไทยในฐานะประมุขของรัฐทรงทำ
หน้าที่ในการปกป้องอาณาเขตให้รอดพ้นจากการรุกรานของศัตรู ดังเช่น พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก
มหาราชทรงนำทัพออกต่อสู้กับข้าศึกพม่าด้วยพระองค์เอง แม้ในปัจจุบันการรบในลักษณะดังกล่าวจะไม่เกิดขึ้น
แล้วแต่พระมหากษัตริย์ทรงเป็นมิ่งขวัญของทหารทั้งปวง และตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติ
ในมาตรา ๑๐ ว่า “พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย” (สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๖๗, ออนไลน์)
แสดงให้เห็นว่าสถาบันพระมหากษัตริย์มีบทบาทสำคัญต่อความมั่นคงทางการทหารของประเทศไทยมาอย่างยาวนาน
ทรงเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นเอกราชและอธิปไตยของชาติ การที่พระมหากษัตริย์ทรงเป็นจอมทัพไทยจึงช่วยสร้าง
ขวัญและกำลังใจให้แก่ทหารและประชาชนชาวไทยในการปกป้องประเทศ พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงได้รับการยกย่องถึงพระปรีชาสามารถด้วยพระอัจฉริยภาพทางการทหาร นับตั้งแต่ทรงพระเยาว์ พระองค์
ทรงสนพระทัยในกิจการด้านการทหาร ทรงสำเร็จการศึกษาและทรงพระวิริยอุตสาหะในการเพิ่มพูนความรู้
และประสบการณ์ด้านการทหารอยู่ตลอดเวลา พระองค์ทรงถวายสัตย์ปฏิญาณในการพระราชพิธี
ถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา ณ อุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามในวันสถาปนา สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าวชิราลงกรณ
ขึ้นดำรงพระอิสริยยศ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เพื่อเป็นรัชทายาทสืบสันตติวงศ์ เมื่อวันที่
๒๘ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๑๕ ไว้ว่า

“ข้าพเจ้าผู้เป็นสยามมกุฎราชกุมาร จะรักษาเกียรติยศและอริยศักดิ์ ซึ่งทรงพระกรุณาโปรด
เกล้าฯ พระราชทานไว้ด้วยชีวิตจะภักดีต่อชาติบ้านเมือง จะซื่อสัตย์ต่อประชาชน จะปฏิบัติ
ภาระหน้าที่ทุกอย่าง โดยเต็มกำลังสติปัญญาความสามารถและโดยความเสียสละ เพื่อความเจริญ
สงบสุข และความมั่นคงไพบูลย์ของประเทศไทย จนตราบเท่าชีวิตร่างกายจะหาไม่”

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร
(อ้างถึงใน กองบรรณาธิการโพสต์ทูเดย์, ๒๕๕๙, ออนไลน์)

จวบจนวันนี้พระองค์ทรงแสดงให้เห็นว่าพระองค์ได้ทรงยึดมั่นในพระปณิธาน ผ่านพระราชกรณียกิจนานัปการที่พระองค์ได้ทรงทำให้ประเทศไทยและประชาชนชาวไทย หนึ่งในพระราชกรณียกิจครั้งสำคัญของพระองค์ในปี พ.ศ.๒๕๑๙ คือการนำกำลังเข้าปฏิบัติหน้าที่ ณ หมู่บ้านหมากแข้ง จว.เลย เพื่อสู้รบกับกองกำลังคอมมิวนิสต์ พระองค์ทรงเสด็จพระราชดำเนินปฏิบัติหน้าที่คุ้มครองหมู่บ้าน ทรงบัญชาการรบและปฏิบัติการเยี่ยงทหารธรรมดา โดยไม่หวั่นเกรงอันตรายใด ๆ ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของตำรวจ ทหาร และชาวบ้านที่ร่วมเป็นอาสาสมัครให้สู้รบด้วยใจที่ฮึกเหิม (ไทยพีบีเอส, ๒๕๕๙, ออนไลน์) ความใส่พระทัยพระมหากษัตริย์ต่อการทหารของประเทศ ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนและกองทัพส่งผลให้เกิดขวัญและกำลังใจแก่ทหารให้พร้อมในการรักษาความมั่นคงและเอกราชอธิปไตยของชาติอย่างเต็มกำลังความสามารถ

สถาบันพระมหากษัตริย์ในการส่งเสริมสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ พระมหากษัตริย์และสมาชิกของราชวงศ์ทุก ๆ พระองค์เปรียบเสมือนทูตของประเทศไทยในทางอ้อมในการสร้างสัมพันธอันดีกับนานาประเทศ (แพรวกัทร่า เขียวชะอุ่ม, ๒๕๖๗, ออนไลน์) ย้อนไปในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ประเทศไทยมีความเจริญรุ่งเรืองทางด้าน การทูต และมีความสัมพันธ์อันดีกับต่างประเทศอย่างกว้างขวางกับประเทศต่าง ๆ เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส ฮอลันดา จีน ญี่ปุ่น อิหร่าน เป็นต้น ส่งผลให้อาณาจักรของไทยในอดีตมีวิทยาการที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนมีสัมพันธไมตรีที่ดีและมีความเจริญด้านการค้ากับต่างประเทศ ความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์กับความสำคัญทางด้านการทูตเด่นชัดอีกครั้งในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่พระองค์ทรงเสด็จประพาสยุโรปและดำเนินนโยบาย “เป็นมิตรรอบทิศทาง” กับบรรดาชาติมหาอำนาจที่กำลังมีบทบาทในช่วงเวลาของการล่าอาณานิคมทำให้สยามในเวลานั้นไม่ตกเป็นเมืองขึ้นของมหาอำนาจ (สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมอสโก, ๒๕๖๖, ออนไลน์) การส่งเสริมสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศของสถาบันพระมหากษัตริย์ยังคงดำเนินถึงรัชสมัยปัจจุบัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๔ ประเทศไทยมีความสัมพันธ์ที่เด่นชัดกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ผ่านพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีที่ทรงเสด็จเยือนจีนมากกว่า ๕๐ ครั้ง ทรงเป็นหนึ่งในองค์อุปถัมภ์ความสัมพันธ์ของมิตรภาพไทย-จีน และทรงได้รับการยกย่องในฐานะต้นแบบสำคัญที่สุดในการสืบสานไมตรีระหว่างสองประเทศ ส่งผลให้เกิดความร่วมมือทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นของสองประเทศ (ซินหัว, ๒๕๖๒, ออนไลน์) การดำเนินนโยบายทางการทูต และการส่งเสริมสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศของสถาบันพระมหากษัตริย์มีบทบาทสำคัญยิ่งที่ทำให้ประเทศไทยเกิดความมั่นคงและเป็นปึกแผ่น ตลอดจนเป็นเอกราชที่ทำให้ประชาชนคนไทยภาคภูมิใจในความเป็นชาติจนถึงทุกวันนี้

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพบ
ตั้งเสี่ยวผิงผู้นำของสาธารณรัฐประชาชนจีนปีไทยประชาชนจีน เมื่อ ๑๔ พ.ศ.๒๕๒๔
ที่มา: ซินหัว (ออนไลน์, ๒๕๖๒)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน นอกเหนือจากการที่สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมใจของชาติในการสร้างความมั่นคงให้กับประชาชนในประเทศแล้ว สถาบันพระมหากษัตริย์มีส่วนสำคัญในการรักษาผลประโยชน์ของราษฎรและสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน พระบาทสมเด็จพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระราชทานหลักปรัชญาในการดำเนินชีวิตให้กับคนไทย เพื่อให้คนไทยสามารถพึ่งตนเอง ดำเนินชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีภายใต้อำนาจและความมีอิสระในการดำเนินชีวิต มีความสามารถในการควบคุมและจัดการให้ตนเองได้รับการตอบสนองความต้องการ ตลอดจนมีความสามารถในการจัดการและแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ในรัชสมัยปัจจุบัน สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร ทรงยึดแนวพระราชดำริในพระบรมชกนกาลให้ประชาชนพึ่งตนเองได้โดยการสร้างความเข้มแข็งจากชุมชนเป็นการระเบิดจากข้างใน (ประชาชาติธุรกิจ, ๒๕๖๔, ออนไลน์) แนวพระราชดำรินี้เป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไทย ความไม่ประมาท ความพอประมาณ มีเหตุผล และสร้างภูมิคุ้มกันให้ตนเอง โดยหลักปรัชญานี้แม้ว่าจะไม่ได้ส่งเสริมให้ประเทศไทยเจริญทางวัตถุหรือทางเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดด แต่หากพิจารณาจากสถานการณ์ความผันผวนของสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบันนี้ จะพบว่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จะเป็นแนวทางการพัฒนาประเทศชาติที่เน้นการมีพอกินพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่ในเบื้องต้นก่อน เมื่อมีพื้นฐานความมั่นคงพอสมควรแล้ว จึงจะสร้างความเจริญและมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศให้สูงขึ้นได้อย่างยั่งยืน

นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แม้ว่าจะดินแดนไทยจะมีการปกครองในรูปแบบใด แต่สถาบันพระมหากษัตริย์ก็ยังคงเป็นสถาบันหลักที่สำคัญของชาติ บทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ส่งผลสำคัญยิ่งต่อความมั่นคงของชาติ เป็นศูนย์รวมใจที่ทำให้ประชาชนคนไทยเกิดความสำนึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แม้ว่าจะมีความแตกต่างในด้านเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ หรือศาสนา ทำให้ประเทศชาติเป็นปึกแผ่นก่อให้เกิดพลังของชาติที่สำคัญ ตลอดจนเป็นสัญลักษณ์ของความสืบเนื่องของสังคมที่ไม่ว่าการเมืองการปกครองจะเปลี่ยนไปในรูปแบบใด องค์พระมหากษัตริย์ยังคงอยู่คู่กับสังคมไทยตลอดมา คุณูปการของสถาบันพระมหากษัตริย์ในด้านการทหาร การทูต ตลอดจนแนวพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงล้วนแสดงถึงบทบาทสำคัญในการเป็นเสาหลักด้านความมั่นคงของชาติในการรักษาเสถียรภาพและความมั่นคงของประเทศทำให้ประเทศชาติเป็นเอกราช มีความเจริญรุ่งเรืองและสร้างความภูมิใจในชาติให้กับปวงชนชาวไทยสืบไป

รายการอ้างอิง

- บีบีซีนิวส์ไทย. (๒๕๖๑, ๒๗ กรกฎาคม). 10 เดชะพระบารมี ในปฏิบัติการ “ถ้ำหลวง”. BBC NEWS ไทย.
<https://www.bbc.com/thai/thailand-44977413>.
- บีบีซีนิวส์ไทย. (๒๕๖๑, ๒๗ กรกฎาคม). ในหลวง ร.9 : Soul of a Nation สารคดีอันทรงคุณค่าโดยบีบีซีเมื่อ 40 ปีก่อน. BBC NEWS ไทย. <https://www.bbc.com/thai/thailand-55190198>.
- ซินหัว. (๒๕๖๒, ๒๕ กันยายน). กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ องค์อุปถัมภ์สัมพันธ์จีน-ไทยกว่า ๔ ศตวรรษ ที่ผ่านมา. XINHUA Thai News Service. https://www.xinhua.com/high/38007_20190925.
- ประชาชาติธุรกิจ. (๒๕๖๑, ๒๘ กรกฎาคม). จาก ร.๙ ถึง ร.๑๐ สุ่มองไทยทั่วแหล่งหล้า สืบสาน รักษา ต่อยอด สร้าง สุขปวงประชา. ข่าวในพระราชสำนัก. <https://www.prachachat.net/royal-house/news-196789>
- สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมอสโก. (๒๕๖๖, ๑๓ พฤศจิกายน). ประวัติความสัมพันธ์.
<https://moscow.thaiembassy.org/th/page/76223-ประวัติความสัมพันธ์?menu=5d843dbb15e39c1abc005866>.
- สถาบันพระปกเกล้า. (๒๕๖๗, ๓๐ พฤษภาคม). พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย ตาม มาตรา ๑๐.
http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย_ตาม_มาตรา_๑๐.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (๒๕๖๓, ๒๒ ธันวาคม). ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตอบโจทย์ประเทศไทยในโลกศตวรรษที่ 21 หรือไม่? อย่างไร?. THAI PUBLICA.
<https://thaipublica.org/2020/12/suvit-maesincee04/>.
- โพสต์ทูเดย์. (๒๕๕๙, ๒ ธันวาคม). "รัชกาลที่ 10" กษัตริย์จอมทัพไทย. <https://www.posttoday.com/politics/468290>.
- ไทยพีบีเอส. (๒๕๕๙, ๒ ธันวาคม). สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณฯ กษัตริย์นักรบทหาร.
<https://www.thaipbs.or.th/news/content/258339>.
- ไทยพีบีเอส. (๒๕๖๓, ๑๓ ธันวาคม). ร.10 - พระราชินี ทรงเป็นองค์ประธานกิจกรรมอบรมผู้นำเยาวชนจิตอาสาพระราชสำนัก. <https://www.thaipbs.or.th/news/content/299146>.